

ZGODOVINA FOLKLORNE DEJAVNOSTI V HORJULU

MARTINA KOGOVŠEK

Začetki folklorne dejavnosti v Horjulu segajo v šolski leti 1962/63 in 1963/64, ko je Jožica Lavriša, rojena Ogrin, začela voditi folklorno skupino na Osnovni šoli Horjul. Gospa Lavriša je poučevala razredni pouk in pozneje tudi glasbeno vzgojo v višjih razredih. Horjulski otroci so jo navdušili s svojim petjem, saj so vsi učenci v razredu zelo dobro peli, celo dvoglasno, kar jo je spodbudilo, da je najprej ustanovila pevski zbor, leta 1962/63 pa tudi folklorno skupino.

Tedaj je bilo v Horjulu ponujenih bistveno manj zunajšolskih dejavnosti, zato so otroci komaj čakali, da bi se kdo z njimi ukvarjal še drugače, ne samo pri pouku. "Folkloro smo obiskovale samo deklice, saj so bili fantje preveliki lumpi," se je spominjala ena izmed članic tedanje skupine. Dekleta so se oblačila tudi v fantovska oblačila in so plesala na raznih šolskih in občinskih prireditvah. Jožica Lavriša se je plesov naučila na učiteljskihi v Novem mestu pod vodstvom enega izmed kolegov. Pozneje je sama začela brskati za znanjem in v prvi odrski postavitvi povzela motive iz knjižice Ritmične vaje in folklorne plesi. Z drugošolci so zaplesali zajček, al se ne bojiš. Starejše deklice so plesale belokranjske plesse (lepa Anka kolo vodi, hopa cupa, seljačko kolo, oj, Ivane, Ivaniče) in druge plesse.

Godel jim je Jože Slabe, ki jim je za vaje na magnetofon posnel glasbo, da so lahko vadile. Mentorica se spominja, da je bilo sedem parov deklet od 5. do 8. razreda osnovne šole. Učenke so rade obiskovale vaje. Mentorica je kmalu ugotovila, koliko "narodnih noš" je bilo shranjenih v

Prva skupina deklet, ki so plesala v Osnovni šoli Horjul.

omarah Horjulcev. Učenke so jih prinesle na eno izmed vaj in jih uporabile v veselje vseh vaščanov.

Pozneje je učiteljica Ida Intihar, ki je sicer poučevala zemljepis in gospodinjstvo na horjulski osnovni šoli, v šolskem letu 1966/1967 začela poučevati ljudske plesse na pobudo vaščanov in šolskega kolektiva.

V začetku je skupina delovala občasno, obiskovali pa so jo učenci 7. in 8. razredov Osnovne šole Horjul. Težava je bila v tem, ker niso imeli godca, da bi se vse skupaj laže "prijelo". Kljub temu je folklorna dejavnost na šoli živela. Učiteljica Ida Intihar se je izobraževala in po približno osmih letih je skupina doživela prve odmevnejše uspehe ob pomoči harmonikarja Domna Končana, ki je igral njim znani "železni program".

Včasih je priskočil na pomoč Toni Slovša z Vrzdence, ki je igral tudi v folklorni skupini iz Ligojne. V naslednjih letih so na harmoniko igrali še Stanko Trček, Jure Kavčič in Franci Kavčič ter Miha Prebil. Vsi so bili samouki na diatonični harmoniki. Ko je bila v Horjulu ustanovljena glasbena šola, je bilo za harmonikarje precej laže. Precej časa je skupino spremljal Janez Trček in nazadnje še Luka Čepon na klavirski harmoniki.

Delovale so tudi po tri skupine: najmlajša (1. in 2. razred), v kateri so se bolj igrali in peli otroške pesmi in plesse; srednja (4. in 5. razred), v kateri so plesali belokranjske plesse in zraven peli; starejša (7. in 8. razred), v kateri so plesali gorenjske plesse. Večkrat so obujali spomin na nekdanje šege in navade – na gregorjevo, martinovo, zelenega Jurija, kolednike, pastirske igre in pesmi ter teriške pesmi in šege. Pripravili so razstavo o Beli krajini, v katero so vključili zelenega Jurija in šege, povezane z njim. Pri tem so lahko sodelovali tudi učenci, ki niso plesali.

Šolska folklorna skupina je žela uspehe. V času, ko je skupino vodila gospa Intihar, se je ta leta 1987 in 1995 uvrstila na republiško srečanje otroških folklornih skupin in nastopila v Cankarjevem domu v Ljubljani, večkrat pa je bila deležna pohval na tedanjih občinskih revijah v Občini Vič - Rudnik. Pozneje je bila šolska folklorna skupina še leta 2000, takrat pod vodstvom Rebeke Kranjec, izbrana za državno srečanje otroških folklornih skupin Slovenije, ki je bilo v Artičah.

Folklorne kostume jim je šivala domačinka, Vera Buh. Izdelala je kostume, v katerih so plesali štajerske, gorenjske in belokranjske plesse, obleke za pastirje, ki so jih umazali, da bi bile videti bolj pristne, in vse druge obleke, ki so jih potrebovali za različne odrske postavitve, tudi za potrebe odrasle folklorne skupine.

Odrasla skupina

Na pobudo skupine iz osnovne šole je bila jeseni leta 1978 v okviru Prosvetnega društva ustanovljena odrasla folklorna skupina, ki jo je vodila Ida Intihar. Začetki so bili težki, saj ni bilo prostora za vaje, ne glasbene spremljave ne

strokovne pomoči. Vaje so imeli v gasilskem domu, v prostorih stare šole, potem jim je končno uspelo v prosvetnem domu.

"Včasih ni bilo seminarjev," je dejala Intiharjeva, *"prek Končanovega Franceta sem izvedela za Ljubo Vrtovec, ki je bila članica Folklorne skupine France Marolt. Hodila sem na njihove vaje, jih gledala in si zapisovala. Ljuba pa mi je strokovno pomagala."* Prvi muzikant je bil Domen Končan, ki pa ni imel vedno časa, zato so vadili na posnetke. Pri glasbi je pomagal tudi Tone Pucihar, ki je posnel celoten splet gorenjskih svatbenih plesov, da so se godci po posnetkih lahko učili in vadili. Uspešen muzikant je bil Boris Bevc z Lesnega Brda.

Zagnanost skupine, trma in vztrajnost so se obrestovale in kmalu so želi uspehe. *"Leto 1978 je bilo za nas nekaj posebnega,"* je v pogovoru povedala gospa Intihar. Prijavili so se na Kmečko ohcet v Ljubljani leta 1979. *"Prišli, videli in bili uspešni."*

Septembra 1979 so plesali na prireditvi v Kamniku ob 750. obletnici Kamnika. 28. decembra 1980 so imeli prvi večerni nastop z dramsko skupino z naslovom Zavrtiva se malo naokoli. V istem letu so nastopali ob občinskem prazniku v Horjulu v novih belokranjskih folklornih kostumih in klobukih. Leta 1981 so se spet udeležili Kmečke ohceti v Ljubljani in dobili priznanje krajevne skupnosti. Uspehi folklorne skupine v Horjulu so se samo še nizali.

Odrasla folklorna skupina Prosvetnega društva Horjul je aktivna še dandanes, le pod drugim imenom, in sicer Folklorna skupina Klas. Po Idi Intihar je leta 1989 vodstvo prevzel Marko Lončar; godec pa je bil Stanko Trček, pozneje Toni Čepon. Mlajšo folklorno skupino je vodila Andreja Rožnik s pomočjo godca Janeza Trčka. Kot vodje so sledili še Bruno Gaberšek, Rebeka Kranjec (poročena Kunej), Barbara Hudeček (poročena Kobal), Klemen Černigoj in Barbara Skopec Černigoj. Sčasoma so razširili godčevski sestav. Harmoniko je igral Janez Trček, pridružil se mu je Andrej Dolinar z drugo harmoniko, Gašper Pintar na klarinetu, Špela Janša na violini; pozneje Luka Čepon na harmoniki in Grega Čepon na klarinetu. V sezoni 2004/05 je vodstvo prevzela Marija Čipič Rehar, ki ob pomoči Barbare Seliger skupino vodi še danes. Prav v času vodstva slednjih dveh je skupina ob pomoči dr. Marije Makarovič na podlagi starih fotografij začela izdelavo kostumov, s katerimi želijo ponazoriti nekdanjo oblačilno dediščino domačega kraja in okolice. Na nove kostume so člani folklorne skupine upravičeno ponosni. Zato so tudi prireditev ob 30. obletnici delovanja (19. aprila 2008) začeli prav s plesno točko Kranjecelj večer, v kateri so zaplesali v kostumih, ki prikazujejo preteklo oblačilno kulturo Horjula in okolice.

Folklorna skupina Klas iz Horjula leta 2007 ob prikazu odrske postavitve Pot v Emavs.
(Foto: Janez Eržen, regijsko srečanje odraslih folklornih skupin, Logatec, 25. 5. 2007.)